

רבינו "בית יוסף". וכמה מגדולי חכמים שהכיר אותם מזה העולם וכמה מהם אשר לא נודע אותם, ובתוכם הי' יושב ג"כ אא"ז הגאון מו"ה אלכסנדר זלה"ה, ומיד כשבא רבינו זלה"ה למתיבתא זו, עמד רבינו "בית יוסף" מהכסא ואמר: ברוך הבא ר' הערשילי זידיטשובער. וביקש מרן "בית יוסף" מרבינו דודי, שיאמר לו איזה דבר תורה. והשיב לו רבינו דודי: כאן יושבים גדולי ת"ח, שעוסקים בנגלות התורה, ואני כל עסקי בסודות התורה, אעפ"כ אומר לכם חידוש אחד מנגלות התורה שראיתי בפר' זו, בשבוע זו, כתיב וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשבר אשר הם שוכרים (בראשית מ"ז י"ד), וארז"ל כל הכסף והזהב שנמצא בעולם לקט יוסף והביאו למצרים, עד שלא היה להם ליתן ליוסף אלא הצלמים עבודה זרה שלהם שהיו של כסף וזהב, והביאו ליוסף עבור אכילתם. וא"ת האך הותר יוסף ליקח מהם ע"ז שלהם כיון שאסור ליהנות מע"ז. לזה השיב הכתוב בשבר אשר הם, היינו לשון שבירה וכתיתה מכמו שהיה והיא הלכה כשהגוי מבטל בעצמו ע"ז שלו מכל וכל אז מותר לישראל להנות ממנו, ע"כ. והשיב רבינו "בית יוסף" לרבינו דודי מזידיטשוב: טוב דברתם וחדשתם בתורה הקדושה.

מכתבי הרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמארנא זי"ע
 "אמרי קודש – קאמארנא" (ירושלים תשנ"ז) ע' קצ"ו טו"א

פרשת ויחי

שמעתי מכ"ק אדמו"ר הגה"ק שליט"א [זצוק"ל] מליובאוויטש שסיפר שפעם אחת בהיות הצמח צדק ילד ולמד את הכתוב "ויחי יעקב בארץ מצרים", תירגם לו מורו, עפ"י פי' הבעה"ט שמבחר שנות חייו היה הי"ז שנה שגר בארץ מצרים, כשבא הביתה מהחדר שאל את זקנו אדמו"ר הזקן בעל התניא, היתכן שיעקב אבינו, בחיר האבות, יהיו מבחר שנות חייו י"ז שנה שגר בארץ מצרים ערות הארץ. והשיב לו אדמו"ר הזקן זצוקללה"ה, כתיב ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה, ואיתא במדרש הובא ברש"י א"ר נחמיה להתקין לו בית התלמוד, שתהא שם תורה ושיהיו השבטים הוגים בתורה, להורות לפניו גשנה, כשלומדים תורה נתקרב האדם להשי"ת, וגם במצרים היה ויחי (גילעבט) עכלה"ק.

הגאון רבי ישראל יצחק פיקארסקי זצ"ל
 בהקדמתו לספרו "אוצרות השיעורים"

ברש"י פרשת ויחי למה פרשה זו סתומה לפי כשנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבן של ישראל מצרת השעבוד. נראה לי הכוונה על פי מה שראיתי בספר דברי שאול הטעם שגוי ששבת חייב מיתה, כי אמרו רבותינו ז"ל יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עוון עיין בברטנורא שם באבות פרק ב', הלכך ישראל דייקא יכול לשבות ולבטל ממלאכה שעל ידי יגיעת התורה משכחת עוון, אבל עכו"ם שאסור לו בלימוד התורה כידוע מאמר רבותינו ז"ל אין רשאי לשבות לבטל ממלאכה כי הבטלה גוררת עוון הלכך חייב מיתה גוי ששבת עיי"ש, וזהו כוונת רבותינו ז"ל "כל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו עול דרך ארץ וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול דרך ארץ" היינו כשמקבל עליו עול תורה שוב לא יחטא על ידי יגיעת התורה ושוב לא צריך יגיעת הדרך ארץ אבל כשפורק ממנו עול תורה שוב צריך עול דרך ארץ שלא יחטא הלכך נותנין עליו עול דרך ארץ. והנה ידוע מאמר רבותינו ז"ל "עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה". והנה ידוע מספרים שאברהם הוא עמוד גמילת חסדים ויצחק הוא עמוד עבודה ויעקב הוא עמוד התורה, וזהו כשנפטר יעקב אבינו נסתם עיניהם ולבן של ישראל מצרת השעבוד - היינו היה מן ההכרח שיסתמו השני סרסורי דעבירה על ידי צרת השעבוד, וק"ל.

הגה"ח רבי אברהם יצחק לאנדבערג ז"ל
חדב"ג בעל "דברי ישראל" ממודז'יץ זי"ע
"הבאר", כסלו תרפ"ה, דף פ"א טו"א
("זכרון קדושי פולין", ע' 522)

בספר מושיען של ישראל ח"א ע' קנ"ה הביא, שמעודו היה רבינו (כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל) מצוין מאד במדת הכרת הטובה, ומי שעשה לו פעם איזה טובה או קורת רוח היה רבינו מרגיש בנפשו כל ימיו בבעל חוב לאותו האיש כעבור הטובה שעשה עמו, ותמיד היה מבקש ענינים שיוכל לשלם לו טובה וכו', ולעומת זה היה נחשב בעיניו למדה הכי גרועה מי שכופר בטובת חבירו, ועל ענין זה היה מקפיד מאד, וגם אלו שעמדו מחוץ לתחומו של רבינו ספרו בהתפעלות כי מי שעשה פעם טובה להרבי מסאטמאר הוא מרבה להכיר טובתו, וידוע מה שאמר רבינו שמי שיסייע בהחזקת מוסדותיו הק' לא ישאר לו בעל חוב.

וע"פ דרכו היה רגיל (אדמו"ר מסאטמאר) לפרש דברי רש"י ז"ל פרשת ויחי עה"פ ועשית עמדי חסד ואמת, חסד שעושין עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום וכו', דלאיש חי אי אפשר שיהא חסד שאינו מצפה לתשלום גמול, דמי שכופר בטובתו של חבירו אינו בגדר אנושי כלל ואין עושין לו טובה וכמו שאמרו ז"ל כל העושה

טוב למי שאין מכירו כאילו זורק אבן למרקולים, ואם כן אי אפשר שיהיה חסד של אמת רק בחסד שעושין עם המתים. (ועי' חו"ה סוף שער עבודת אלקים).

"תפארת יואל" (ברוקלין תשנ"ג) ע' 47

איתא ברמב"ן פ' אחרי, והשם לו לבדו נתכנו עלילות שמתה רחל בדרך בתחילת בואה בארץ כי בזכותה לא מתה בחו"ל ובזכותו לא ישב בארץ עם שתי אחיות והיא היתה הנישאת באיסור האחות וכו' ע"ש, ובפ' ויחי פי' בזה הטעם שלא נקברה עמו במערת המכפלה, וי"ל שזהו דכת' מתה עלי רחל, עלי פי' על סיבתי כמ"ש באור החיים, ולהג"ל נכון שבגללו מתה רחל שלא ישב בארץ עם ב' אחיות.

"לב שמחה" (גור) וישלח, דף מ"א טו"ד

בפר' ויחי (מ"ת, ח') וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה, [פירש"י, שאינן ראויין לברכה], ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה [פירש"י, הראה לו שטר אירושין], ויאמר קחם נא אלי ואברכם. ולכאורה פלא, כי במה נסתלק חששו מה שראה מקודם שאינן ראויין לברכה. ונראה, דהנה רש"י פירש, ראה שאינן ראויין לברכה לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהוא ובניו ממנשה. ולכאורה הרי היה יכול לברך רק זרעא מעליא דנפקא מיניה ולא את הרעים, וצריך לומר דכיון דמשפיע לו ברכות, וברא כרעיה דאבוה, בהכרח יינקו מזה גם הבלתי ראויים. אמנם כאשר הראה לו שטר אירושין, שנתקדש בקדושת ישראל, כמו שאומרים בברכת אירושין: המקדש עמו ישראל ע"י חופה וקידושין, וקידושין הוא ענין הקדש - דאסר לה אכולי עלמא כהקדש (קידושין ב', ב), נתקדשו הבנים הטובים בקדושה, והרעים אין הקדושה קולטתן, כמו א"י שמקיא עוברי עבירה (רש"י, אחרי י"ח, כ"ח). וזה גורם שתהיה הבדלה בין הבנים הטובים והרעים, כי זו אחת מן ההבדלות - המבדיל בין קודש לחול. וכיון שיש הבדלה ביניהם שוב יוכל לברך, ותגיע הברכה רק להטובים ולא להרעים. וע"כ ע"י שהראה לו שטר אירושין נתרצה לברכם.

"ארץ צבי" (קוז'גלוב) שבת הגדול תרפ"ד, ע' קל"ח

השמיני אחי רבינו (הגה"צ רבי משה אריה פריינד גאב"ד העדה החרדית) זצ"ל הגה"צ רבי מרדכי ליב אבד"ק ור"מ ראגנא מה ששמע מפ"ק של האדמו"ר הגה"ק רבי בן ציון מבאבוב זצוק"ל, שאירע אצל צדיק אחד שכבר היה סגי-נהור רח"ל ובא לפני הגה"ק בעל ייטב לב זי"ע, וכאשר הייטב לב הניח תפילין הגיד צדיק זה שרואה איך ניצוצין יוצאים מבין הרצועות.

הדבר תמוה, איך סג־נהור יוכל לראות דבר זה, ואמר שהוא משום שהיו לו "אפגעהיטענע אויגן", על כן שפיר יכול היה לראות דברים רוחניים. וכזה פירש הפסוק (בראשית מ"ח ח') וירא ישראל את בני יוסף, הגם שכבדו עיניו מזוקן, ואעפ"כ ראה אותם, כי היו צדיקים וראה אותם רוחניות שבהם.

"משה עלה למרום" (בני ברק תשנ"ז) ע' 19

אמרתי לציין בזה דבר תורה שזכיתי לשמוע מפה קדשו - (של הגה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצא זי"ע) - ואשר מזה נשקפת ג"כ גודל מדת ענוותנותו כי רבה, כשפעם זכיתי להיות בהיכל קדשו הצעתי לפני כ"ק מה שחידשתי בביאור הכתוב (בראשית מח, ט) בני הם אשר נתן לי אלקים "בזה" ופרש"י הראה לו שטר אירוסין וכתובה, דהנה יעקב אמר מי אלה שאינם ראויין לברכה שנולדו בלי קידושין, היינו מכיון שלא היו שם במצרים ישראלים כשרים לעדות, אך מבואר בש"ס קידושין ס"ה ע"ב דהא דלא מהני הודאת בעל דין בקידושין משום דחב לאחריני עיי"ש, ותירצתי עפ"י דבארץ מצרים שלא היו שם בני ישראל זולתו לא היה חב לאחריני ושפיר מהני הודאת בע"ד, והנה הך דהודאת בע"ד כמאה עדים דמי אתינן עלה מקרא דכי הוא "זה" (שמות כב, ח) כמבואר ברש"י ושאר ראשונים שם (קידושין ס"ה:). וז"ש יוסף אשר נתן לי אלקים "בזה" רמז לו שהקידושין היו מטעם הודאת בע"ד - ואחר שהתפלל תפלת המנחה מעוטף בטלית ומוכתר בתפיליו כדרכו בקודש, פתח פה קדשו ואמר, הבחור'ל מרודניק אמר לי היום וכו' ושנה בפני הקהל את הדברים שאמרתי, ואני עמדתי מן הצד מבוויש ומשתומם שגדול וקדוש ומפורסם כמותו שכל הארץ רעדה מגדולתו, דורש לרבים דברי תורה בשם בחור צעיר לימים.

כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז - קלויזנבורג זצוק"ל
 "שפע חיים - מכתבי תורה", ח"ד, ע' ל"ג
 (ועיי"ש מה שהגה"ק מאוסטרובצא זי"ע הוסיף ע"ז)

פעם שמעתי מרבינו (הרה"ק רבי יצחק מסטיטשין זי"ע) בשם החת"ס עה"פ "ראות פניך לא פיללתי והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך" (בראשית מח, יא). וכיאר, כי איתא (סוטה ל"ו ע"א) עה"פ "ויבא הביתה לעשות מלאכתו", י"א לעשות צרכיו נכנס ונראתה לו דמות של אביו בחלון ואמר לו עתידין אחיך שיכתבו על אבני האפוד ואתה ביניהן רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות, שנאמר "ורועה זונות יאבד הון", ואיזה הון הוא מאבד, איתא בספה"ק שהוא מאבד את הצורה הקדושה ומשחית את צלם האלקים הטבוע בו. וזהו שאמר יעקב אבינו ע"ה: "ראות פניך לא פיללתי", חששתי

שמה תאבד את צורתך הקדושה אם תכשל חלילה באותו מעשה. "והנה הראה אותי אלקים", הקב"ה הראה לך את דמות דיוקני, "גם את זרעך" והזכיר לך שעתיד זרעך להמנות על השבטים הקדושים ושמך יכתב על כתפות האפור.

הרה"ח רבי יוסף ליפשיץ הי"ו
"החכמה מאין" (ב"ב תשנ"ו) ע' ק"ב

"יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי", אבי הקדוש (בעל אהבת ישראל) זי"ע היה אומר: "מ'זאל קענען אפ'ליינען פון זייער פנים אז זיי זענען אברהם יצחק אין יעקב'ס קינדער"!!!

והשבתי לפרש בדרך אפשר, ויקרא בהם שמי ושם אבותי, "אז די קינדער זאלן שטולצירען מיט די עלטערן", ויכבדו אותם כראוי, וכמבואר בספה"ק הכתוב: איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו, ששתי המצוות האלו קשורות ואדוקות זו בזו, לכבד את ההורים בכל הכבוד, ולא לזלזל בהם ח"ו, ואף לא לטלטל אותם ולדחות מילד אחד לשני.

יש לנו ידיעות מעציבות בנושא זה, הגם שמדובר רק ביחידים. זה מכאיב לי מאוד, האם נותרה בודדה וגלמודה, אלמנה שאין לה היכן להיות, והילדים דוחין אותה מזה לזה בכל מיני אמתלאות שוא ושטויות והבלים, ואם הם לא ישנו את דרכם, הם יגרמו לך שאיאלץ לפרסם את שמם ברבים!!!

הברתי פעם איש גם בור ועם-הארץ, שהתרים לאביו והודעק אליו: טאטע! ווי פיל איז דער שיעור צי לעבין?!... איני יודע כיצד יכול אדם לסגל לעצמו עזות כזו, זו בריה שהיא כולה "חתיכת גשם" ותו לא, א מגושם'דיקע בריה! כל מי שיש לו מעט רגש מחובתו לכבד את ההורים ועאכו"כ שלא לזלזל בהם.

זקני הק' בעל תורת חיים זי"ע כשסיים פעם אמירת דברי תוכחה, התבטא: אינני מתכוון לאף אחד, אך זה שמרגיש שדברי מכוונים אליו - אליו מיועדים דברי!!

כ"ק מרן אדמו"ר בעל "אמרי חיים" מויוז'ניץ וצוק"ל
רעוא דרעוין פר' ויחי תשכ"ח
"אז נדברו", טבת תשמ"ה, ע' 4

באשר נולד אבי הקדוש העצי חיים בשנת תמ"ר, גדלה מאד שמחת הסבא קדישא מרן הייטב לב, וגסע לק"ק טעטש מקום כהונת מרן הקדושת יו"ט, להשתתף בשמחת השלום זכר והברית, וביליל שב"ק אמר אז הייטב לב לפרש את הכתוב (פר' ויחי), מה

שבירך יעקב ע"ה את מנשה ואפרים, ויקרא בהם שמי ושם אבותי, דהכוונה כי הנה מדרך העולם אם הבן הוא אב בחכמה ומפורסם בעולם לשם ולתהילה יותר מאביו, אזי האב מתייחס ונקרא על שם בנו, ר"ל שאומרים זהו אביו של פלוני, וכמו שאמר הכתוב יתרו חותן משה, וכן אם אביו יותר מפורסם ונודע טבעו יותר מהבן, אזי הבן נקרא ע"ש אביו, והיינו שבירך יעקב אבינו את נכדיו, ויקרא בהם שמי, היינו, אשר שמו של יעקב יקרא על שם בניו וכלום מתקנא בבנו, ור"ל אשר בניו יהיו חשובים ונקראים בעולם יותר ממנו, והוא יקרא בהם. ואמר אז הייטב לב שתפילתו שגורה בפיו שהבן הנולד יעלה בדרגא עילאה עד שהוא יתכבד בו לומר שהוא זקינו של זה, עכד"ק, ומרן אאמו"ר העצי חיים מעתיק דבר זה בספרו הקדוש (פר' נשא) ומגדל ענוותנותו הסתיר ולא גילה מתי אמר הייטב לב דבר זה.

כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר שליט"א
 "אלה מסעי" (מאנסי תשנ"ג) ע' קס"ב

הרה"ק מדראביטש (רבי אשר מסטאלין בן הרה"ק בעל "בית אהרן" מקארלין זי"ע) אמר:
 "האספו" ואמלט זיך איין און איינעם, "ואגידה לכם" וועל איך אייך זאגן, "את אשר יקרא אתכם". אז דאס וועט אייך ארויס רופין פון גלות "באחרית הימים" דער
 "האספו" וועט אייך ארויס רופין פון דעם גלות.

"דברי אהרן" (קארלין - סטאלין) ע' ל"ג

כ"ק אדמו"ר הזקן מסאדיגורה וצוקללה"ה שבת פעם אחת בוונא, ליל שבת אחר הקידוש ישב ואמר להמקורב שלו הר' משה דוד ג"י בדרך צחות, מה טוב הוא להעיד במקום שכופרין (כוונת קדשו הוא כי קידוש הוא עדות, ובוונא ידוע ששכיח חילול שבת וכופרין בו).

שוב חזר ואמר מתחרט אני על מה שדיברתי, איך האב גירעט אויף יודין, ביעקב אבינו איתא ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה, ערש"י פר' ויחי (בראשית מט, א) ולכאורה למה מגיע לו עונש גדול כזה הסתלקות השכינה, אם לא היה רצון השי"ת שיגלה הקץ הוה ליה להעלים מאתו גילוי הקץ ולא יותר. אמנם יובן זה כי ידוע שיש ב' מיני קיצים, קץ של בעתה אם לא זכו ח"ו, וקץ של אחישנה אם זכו. והנה איזה קץ היה רוצה יעקב לגלות להם, הקץ של אחישנה ודאי לא שייך לומר עליו גילוי, דהא כל יומו זמנו הוא, היום אם בקולו תשמעו וכמו שאמר משיח לריב"ל (במס' סנהדרין צ"ח

ע"א). אלא על כרחך שרצה לגלות הקץ של בעתה, היינו גם כשישראל לא יזכו ח"ו, נמצא רעדט ער אויף יודין, לכן הענישו אותו ע"ז בהסלקות השכינה. והבן.

מכתבי הגה"ח רבי אברהם יצחק סויבלמאן זצ"ל

אב"ד זינקאוויץ

נרפס ב"קובץ תפארת ישראל", סיון תנש"א, ע' 15

וועיין מה שמובא בקיצור בספה"ק "אמת ליעקב" פר' ויחי, ע' ק"ט טו"ב

שמעתי מא"א זצ"ל, ששמע מחותנו בשם זקני רבי אליעזר טאפריבער זצ"ל, שהיה מסתופף במשך עשרים שנה אצל הרבי מרוז'ין זצ"ל. ושמע מהרוז'נער שאמר, "זאלט'ס וויסען אידען, אז פאר ביאת המשיח וועט זיך אפשרילן דיא זעלבע וואס האט זיך אפגעשפילט לאליהו בהר הכרמל, שירד לו אש מן השמים, ששוב יחזור וירד קודם ביאת המשיח. אלא יהיה חילוק גדול, דאז ירד האש מן השמים לאל"י הנביא, ולעתיד לבוא קודם ביאת המשיח, ירד לנביאי הבעל, און מעט וועט דארפן קריכן אויף די גלייכע ווענט, כדי זיך צו האלטן ביי די אמונה". (תדעו יהודים, דלפני ביאת המשיח, יחזור על עצמו הדבר שהיה בהר הכרמל, שירד אש מן השמים לאל"י הנביא. אלא, שלעתיד לבוא האש ירד לנביאי הבעל, ויצטרכו למפס על קירות חלקים כדי להחזיק עצמם באמונה).

והוסיף הרוז'נער, שהעצה לזה הוא, "האספו ואגידה לכם" (בראשית מט א), פירוש, התכנסו ותעשו אגודה אחת. "את אשר יקרא אתכם באחרית הימים", ווען עס וועט אייך קאלט ווערין פון אללע צרות בעת חבלי משיח. (על דרך "אשר קרך בדרך" (דברים כה יח), עי' פירש"י שם לשון קור וחום), שעמלק יתאמץ בכל כוחותיו להתעות את בני ישראל מן האמונה, עכ"ל. כשיהי' קר לכם מכל הצרות בעת חבלי משיח, אין עצה אלא להתאסף יחד. וזהו הדבר היחיד שאני מבקש מכם שתאמרו לאחרים, אולי יהי' בזה חיזוק באמונה ויועיל לעמוד בנסיונות.

הגה"ח רבי אברהם יעקב טייטלבוים זצ"ל

נשיא צעירי אגודת ישראל

"קול יעקב" (ברוקלין תשנ"ו) ע' פ"ב

ווע"ע בס' הנ"ל ע' קמ"ה שמביא

ששמע מאביו ומרבו הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל

שהיה הרצון של הרה"ק מרוז'ין זי"ע שיתפרסם המאמר הנ"ל

יחסי ידידות עמוקים נקשרו בינו (כ"ק מרן אדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זצוק"ל) ובין הגאון הישיש רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל מחבר הפירוש "חזון יחזקאל" על התוספתא, ששימש לפניו גאב"ד לונדון. (במכתב אחד ששיגר אליו, הוסיף הגר"י

אברמסקי לחתימת שמו גם את שם אמו, שיזכרהו לטובה). בהזדמנויות שונות היו שניהם נפגשים ומשוחחים ביניהם מתוך חביבות והערצה הדדית.

בשיחה אחת נסבו הדברים על אודות המנהג המקובל בבית גור, להרבות בניגונים של ערגה ושל שמחה, אפילו בתפילות של הימים הנוראים. הגר"י אברמסקי התעניין בסקרנות רבה, מה פשר המנהג הזה והיכן שורשו. כלום אין ראוי יותר ביומא-דדינא להרבות בבכיות ובתחנונים שיעוררו לתשובה?

סח לו רבינו (ה"בית ישראל") זי"ע כתשובה לשאלתו: "מצינו ביעקב אבינו ע"ה בשביקש לגלות את הקץ לבניו, ונסתלקה ממנו שכינה, מדוע נסתלקה ממנו שכינה? ואם כדי שלא יתפרסם הקץ, הלא יכול היה הקב"ה לצוותו שלא יגלה? אלא כמו שפירש המגיד רבי הירש מוואדיסלאוו זצ"ל (אביו של רבי שמחה בונים מפרשיסחא זצ"ל) בחיבורו "עשרה למאה", שכאשר ביקש יעקב לגלות את הקץ, צפה בדורות הבאים וראה בצער הגלות הנורא, עד כי נעצב אל לבו. ממילא נסתלקה שכינה הימנו, כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה..."

"ובכן", הפטיר, "בלא שמחה גם בכיות וזעקות לא יועילו להשראת השכינה..."

"פאר ישראל" (ירושלים תשנ"ח) ע' תקל"ו

ראיתי מהרה"ק מוה"ר יעקב מנאדרוין זצ"ל בכת"י ש"ב החסיד המפורסים ר' הערשקא שו"ב ז"ל מקינצק, ששמע מפ"ק בפר' ויחי וירא מנוחה כי טוב וגו' ויש שכמו לסבול. ואמר הרה"ק בשם חותנו זקינו הקדוש הרבי ר' יצחק מווארקא זצ"ל שאמר להאברכים שבאו אצלו שיהיו סבלנים ויהיה להם מנוחה כי מי שאינו סבלן אין לו לעולם מנוחה אבל סבלן יש לו תמיד מנוחה, וזה "ירא מנוחה כי טוב" העצה "ויש שכמו לסבול" עכ"ל, ואמר נכדו הרה"ק הנ"ל הפי' דהנה אמרו ז"ל כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול ד"א וכל הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו עול מלכות ועול ד"א, וצריכים להבין למה זאת. אך הענין הוא כי תורה הוא רוחני וד"א הוא גשמי לכן כשאדם מקבל עליו עול תורה געשה רוחני ונופלים ממנו מקרי הזמן ואינו מוגדר במקום ואינו מוגדר בזמן ואינו נופל תחת הזמן לכן מעבירין ממנו עול ד"א, אבל הפורק ממנו עול תורה געשה גשמי ונופלים עליו כל מקרי הזמן ונותנים עליו עול מלכות ועול ד"א ונעשה גשמי, לכן עשיו בעת שפרק ממנו עול תורה מיד נכתב עליו והוא עיף כמו כל גשמי, אבל אצל הצדיקים כתיב וקוי ד' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ילכו ולא יעפו ירוצו ולא יגעו כי המה רוחניים ואינם מוגדרים בשום מקום, והטפשים יתמהו על עבדי ד' האין המה יחיו בלא אכילה ובלי שינה ובלי טיול וטח מראות עיניהם שהמה למעלה מהטבע והמה

רוחניים וחיים בדרך נס, והנה כל אדם מקבל חיותו מתוה"ק כל אחד מפסוק אחד או מתיבה זו או מאות זה ויש מאותיות ויש בנקודות ויש בטעמין ויש בתגין כמ"ש בזוה"ק כידוע, והנה הצדיקים העובדי השם שמקבלים השפעתם וחיותם ממ"ס שבלוחות שבנס היו עומדים לכך כל התנהגותם ברוחניות ובגשמיות הכל בדרך נס, לכן אין לתמוה עליהם, וזה שאמר הכתוב "ויט שכמו לסבול" לפי שכאשר האדם מקבל עליו עול תורה באמת "ויהי למס" מקבל כל השפעתו מאותיות מ"ס שבנס היו עומדין, כ"כ כל התנהגותם בדרך נס ופלא, עכלה"ק ודפח"ח וש"י.

הגה"ח רבי ישראל דוד שארפהארץ ז"ל
משעברעשין
"הבאר", סיון תרפ"ח, דף קי"ז טו"ג
("זכרון קדושי פולין", ע' 874)

יששכר חמור וגו' וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, אף שיודע טיבן ומהותן של דברים אלה שטוב להתענג בתענוגים, בכ"ז ויט שכמו לסבול ויהי למס עובר, ולא נטעה שהת"ח אינו מבין תענוגי העולם כדעת פושעים. מאחי מהרש"ש נ"י.

הגאון רבי יצחק ווייס זצ"ל
אב"ד ווערבו
"אלף כתב", ח"ב, אות תתק"ז

וירא מנוחה כי טוב וגו' (בראשית מט, טו). מנוחה היא ש"ק, ואת הארץ כי נעמה זו ארץ ישראל. ואז ויט שכמו לסבול, אז יכול לעבוד את השי"ת. ויהי למס עובר, למ"ס עה"כ בגימ' סמא"ל, ר"ל שאז אפי' הס"מ בעצמו עוזר לו בעבודת ה', ע"ד מאחז"ל (ברכות נד.) בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע, שכשם שהעושה רע מכריח גם את היצ"ט לזה, כמ"כ כשעובד באמת לה' מכריח גם את היצה"ר לסייעו בעבודת ה'.

"דברי שמואל" (סלונים) ליקוטים, ע' ק"פ, אות כ'

סיפור לי הרב יעקב טייטלבוים ז"ל (הרי"ט מקיז גארדן היללם ניו - יורק היה אדם גדול ויש לי הרבה לספר עליו אבל אכ"מ), סיפור ששמע מרבו, רבי מאיר אריק:

רבי שלמה קלוגר נודע במלחמתו החזקה נגד הרפורמים, שקראו לעצמם משכילים, וכאשר אלה הנהיגו להוביל בלוויות את הנפטרים בעגלה, הוציא איסור על כך והורה להמשיך במנהג הקדום לשאת המת בידים וללכת רגלי, וכל נפטר שיוכל בעגלה אסור להביאו לקבר ישראל ויקברוהו אצל הגוים.

והנה, מסביב לזה התפתחה מערכה קשה, כי כאשר שמעו על כך המשכילים, הלכו והגישו משפט נגד רבי שלמה. באו ראשי הקהל לרב ואמרו לו שהמצב נורא, שהגישו משפט והשופט קבע בצו-ביניים להוביל בעגלה, ואילו הרב אוסר את זה. ומה יהיה אם יקרה מקרה שימות מת בעיר, מה לעשות ואיך לנהוג אז?!

ענה להם רבי שלמה קלוגר: אני מבטיח לכם שעד שהשופט לא יוציא היתר חוקי לזה, לא ימות אף אחד מהקהל בברוד!...

שלושה חדשים עברו, עד שבסופו של דבר נתן השופט היתר חוקי, אבל במשך כל התקופה, כך סיפר רבי מאיר אריק, לא רק שלא היה מת מבוגר, אלא אפילו נפל לא היה בברוד!...

בעת המשפט, פנה השופט ואמר לרבי שלמה: תביא לי הוכחה מהתנ"ך, שנושאים את המת דוקא בידים, ומיד השיבו הרב, זה כתוב בפרשת ויחי: "וישאו את יעקב אביהם", שהם נשאו אותו בידיהם. קיבל השופט את הטענה ואמר: צודק הרב, כך כתוב, לשאת בידים ולא בעגלה...

הגאון רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון זצ"ל
"שאל אביך ויגדך" (ירושלים תשנ"ב) ח"א, ע' של"ד

אמר הר"ק (בעל "תפארת שלמה") מרדאמסק זי"ע על הפסוק "משכני אחריו נרוצה" דהנה יש שני מיני משיכות, אחת קורא לה והיא באה, וב' הכישה במקל. והחילוק הוא בין שני המשיכות האלה כי בקורא לה והיא באה, אזי האדם הולך קודם הבהמה והבהמה אחריו, ובהכישה במקל הבהמה הולכת קודם והאדם אחריה, לזאת אנו מבקשים מהשי"ת "משכנו" - עשה משיכה כזאת אשר "אחריו נרוצה". שאתה תלך מקודם, ואנחנו אחריו, היינו קורא לה והיא באה שתשפיע לנו כל טוב ומתוך שמחה נעשה תשובה מאהבה, אבל לא חלילה משיכת הכישה במקל ע"י יסורים ר"ל, רק שנעשה תשובה מתוך נחת, וזה שאמר יעקב אבינו ע"ה לבניו "האספו" באהבה-ואחות וריעות "ואגידה לכם" מלשון המשכה דנגיד ונפיק אתפלל בעדכם שיהיה נמשך לכם מן השמים, "אשר יקר" את אתכם באחרית הימים", היינו משיכת קורא לה והוא באה, והבן .

"אהל שלמה" (פיעטרקוב תרפ"ד) עמ' ל'

פירש אא"ז זצוק"ל מקאזמיר הכתוב (בראשית מ"ט) מאשר שמנה לחמו, מהו המדה טובה של אשר, ואמר שמנה לחמו, גם לחם בלבד הוא אצלו כדבר שמן, אבל לזולתו הוא יתן מעדני מלך עכדה"ק.

"ישא ברכה" (מודז'יץ) פסח, ע' נ"ט טו"א

מנאח"כ (בראשית מט, כ) מאשר שמנה לחמו. אותיות א'ש'ר' הן האותיות שלפני ש'ב'ת'. מרומז בזה על ההקדמה, כלומר, על תוספת שבת. מרן הר"ן מלכוויץ ז"ל אמר, כי ההשפעה של שבת היא כה גבוהה עד שאינה יכולה להשתלשל ולרדת לעולם הגשמי, אלא לעינים רוחניים בלבד, תורה ותפלה ועבודת ה'. אבל ההשפעה לגשמיות היא מתוספת שבת. ככל שמקדימים יותר ומקדשים את השבת, הרי זה ממשיך יותר השפעה בששת ימי המעשה בגשמויות. וז"ש מ'א'ש'ר', היינו מתוספת שבת, זוכה לשמנה לחמו, לעינים גשמיים. עוד י"ל מ'א'ש'ר' שמנה לחמו, האותיות הקודמות לאותיות ש'ב'ת', שמרומז בהן על ההכנה שלפני שבת לפי ההכנה כך יזכה לש'מ'נ'ה' לחמו, אותיות נשמ"ה ואותיות משנ"ה, כי בשבת צריך לחם משנה, היינו גם מה שהקב"ה מקדש השבת וגם מה שהאדם צריך להשתדל ולעשות מצדו הכנה הראויה לזה, ומכאן שניהם יחד זוכה לנשמה יתירה של השבת. עוד מרומז כאן ענין לחם מ'ש'נ'ה' שהוא לחם נ'ש'מ'ה', כדבר שכתוב (דברים ח, ג) לא על הלחם לבדו וגו'. והוא יתן מעדני מלך, היא הנשמה שנקראת בת מלך, החצובה מתחת לכסא כבודו ית'.

"דברי שמואל" (סלונים) לקוטים, ע' קע"ז, אות ו'

בעיקר דין ברכת הנהנין דמבואר בכל הפוסקים שהוא דרבנן... הנה ראיתי בס' שעה"ק לרמ"ו ז"ל חשוב ברכת הנהנין בין מ"ע דאורייתא עיי"ש וכן משמע להדיא בזה"ק ריש פר' עקב עיי"ש... ובמקום אחר ישכתי בזה תרגום אונקלוס פר' ויחי "נפתלי אילה שלוחה" תיהוי עבדי פירין יהון מודין ומברכין עליהון, משמע דפירש כן לשון הפסוק "הנותן אמרי שפר" וקשה הא ברכת הנהנין דרבנן, גם קשה מה רבותא בזה בנפתלי, ולהג"ל יש לומר דחדא קושיא מתורצת בחברתה, דבכל מקום ברכת הנהנין דרבנן, אך מירון מקומו של רשב"י בעל הזוה"ק דס"ל בזה"ק ברכת הנהנין דאורייתא, ובמקומו מירון שהוא חלק נפתלי הלכה כמותו, כידוע כי במקומו של ר"א היו כורתין עצים כי במקומו הלכה כיחיד במקום רבים כדאי' שבת ק"ל. וכמ"ש הר"ן פרק מקום שנהגו, על כן שפיר כתיב בנפתלי הנותן אמרי שפר דקאי על ברכת הנהנין כמו שתרגם אונקלוס "תהא עבדין פירין דמודין ומברכין עליהון", זה חידשתי במירון כל"ג בעומר תרצ"ח לפ"ק.

"שו"ת ארץ צבי" (קוז'יגלוב) ח"א, סימן ס"ב, ושם סוף סימן כ"ה

שמעתי מפה קדוש אאמו"ר (הגה"צ רבי יצחק הכהן פייגנבוים ראב"ד ווארשא) זצ"ל בפר' ויחי בפסוק שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו שמה קברו את יצחק ואת רבקה אשתו, דצ"ל למה לא הזכירם בשם אבותיו כאילו היו זרים לו. דהענין בזה דאיתא בגמ' (נדה לא.) ג' שותפים יש באדם הקב"ה ואביו ואמו אביו כו' שממנו מוח

שבראשו וגידין וצפרנים עצמות ולובן שבעין. אשה כו' שממנה עור ובשר ושערות ושחור שבעין והקב"ה נותן בו רוח ונשמה, לכן י"ל שיעקב אע"ה קודם פטירתו הרגיש שהגוף שהיה חלק וכה אבותיו הולך ונעדר ממנו ולא היה לו שום שייכות לאבותיו בגופניות ולכן לא קראם אז בשם אבותיו ודפח"ח.

הגה"ח רבי ישראל איסר פייגנבוים ז"ל
"אור פני יצחק" (ירושלים תשנ"ב), ע' נ"ט

הגאון רבי שמואל ענגיל מראדאמישלא סיפר שהיה פעם על שבת במקום שישבתו רבינו (הגה"ק בעל "דברי יחזקאל" משינאווא זי"ע) ומהר"י מבעלזא יחדיו. בעת עריכת השולחן נדחפו החסידים לחטוף שיריים ועי"ז נכבה נר בשוגג. אמר רבינו: כתוב בתורה (בראשית נ' י"ב): ויעשו בניו לו כן כאשר ציום, ויעשו בניו לו, שהבנים עשו לשם שמים, ומגלן, כן כאשר ציום. הנוכחים לא הבינו את דבריו, אך מהר"י מבעלזא קם על רגליו ואמר: שמעתם מה שהמחותן אומר, שחטיפת השיריים לא היתה בכוונה לשם שמים כיון שנכבה נר על ידי זה. ויעשו בניו לו, אם רוצין לדעת על העבר אם היה מצוה או לא, יראה אם מה שנצמח לו מזה היה כן כאשר צום, דהיינו מצוה, כי מצוה גוררת מצוה.

[שמעתי מפי הרה"ג רבי פנחס לייביש תאומים פרענקל הרב דוועליטשקא. עיין בספר דברי יחזקאל פר' שמות עה"פ איש מצרי הצילנו וגו'. חז"ל: הנסיון לזה לידע אם באמת טוב עשה, שיראה אח"כ אשר נשתלשל מזה המעשה, אם נשתלשל מזה דבר טוב ידע שעשה טוב ואם ח"ו נשתלשל מזה דבר אשר לא טוב, ידע שגם המעשה הקודמת לא לרצון הבורא. ע"כ].

כ"ק מרן אדמו"ר מפשעווארסק זצוק"ל
"יג אורות" (ברוקלין תשנ"ד) ע' קל"ח

בעת ההיא (אחר הסתלקות ה"שפת אמת" זי"ע כשהתחיל ה"אמרי אמת" להנהיג העדה) שמע רבי בנציון אוסטרובר מפי רבינו (ה"אמרי אמת") זצ"ל את הדברים הבאים, בפרשת ויחי אחרי פטירת יעקב כתוב "ויראו אחי יוסף כי מת אביהם... ויצונו אל יוסף... הננו לך לעבדים". ובפירוש רש"י: "מהו ויראו?" דהיינו: וכי עד עכשיו לא ראו? (ורש"י מיישב ע"פ דרכו, ורבינו המשיך) אלא כשהצדיק נפטר לבית עולמו, משאיר את כוחו אצל בניו, ומתחילה סברו אחי יוסף כי מסתמא כח אביהם ישאר אצלם, אך לבסוף כשראו כי מת אביהם אצלם, היינו שלא נשאר כוחו אצלם, הבינו שבודאי השאיר כל כוחותיו

אצל בנו יוסף, מיד הלכו והכניעו עצמם לפניו ("וילקט יוסף" ע' ל"ח אות קי"ח. "ליקוטי יהודה" בראשית ע' ע"ר).

"ראש גולת אריאל" (גור), ח"א, ע' קפ"ט

"אביך צוה לפני מותו וגו' שא נא פשע אחיך וחטאתם" וברש"י שינו בדבר מפני השלום כי לא צוה יעקב כן שלא נחשד יוסף בעיניו. וצריך להבין דבשלמא במה שאמרו חז"ל שהקב"ה אמר לאברהם למה זה צחקה שרה וגו' ואני זקנתי שהיא אמרה ואדוני זקן אלא ששינה הכתוב מפני השלום, מבואר שם ברמב"ן שהדבר אמת כי ואני זקנתי הוא פירוש מה שאמרה אחרי בלותי היתה לי עדנה ורק שינוי יש כאן, וגם יעקב אבינו ששינה כדי לקבל הברכות, מבואר שם ברש"י שנתכוין אנכי המביא לך ועשיו הוא בכורך ועשיתי כמה דברים כאשר דברת אלי ואח"כ כתיב ויאמר אני, מפרש רש"י שלא אמר אני עשיו אלא אני והוא רק שינוי, אבל כאן אם יעקב לא צוה כן הרי הוא שקר גמור, ואיך קוראים לזה רק ששינו בדבר.

אכן נראה לתרץ שהכוונה ב"אביך צוה" היינו שדרכי הנהגת אביך כל ימי חייו היתה להתנהג במדת ... "שא נא פשע וחטאתם" ולא לנטור איבה, וא"כ באמת עצם הדבר אינו שקר רק מה שאמרו כאילו התייחס במסויים על מקרה זה וכאן הרי לא נחשד יוסף בעיניו, ובוזה שינו מפני השלום.

מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל

"מבקשי תורה" (ירושלים תשנ"ז) ח"ב, ע' תקס"ב

...בגמ' למאן דמתני לית לי' שיעורא... ולדעתי הרמז למאן דמתני לית ליה שיעורא, כדאיתא אצל השבטים אחי יוסף שאמרו שא נא וגו' אלוקי אביך, אם אביך מת - אלוקי קיים. הכוונה שהאלוקות שהכנים יעקב אע"ה בלבבותם זהו קיים כדאיתא שאמרו לו שמע ישראל והוא ענה להם, וזהו נשאר לדורי דורות, קבלת עול מלכות שמים, וראשי העדה מכניסים יר"ש בלב שומעיהם, וזהו למאן דמתני לאחרים לית שיעורא שלא נפסק זאת.

מתוך מכתב קודש של

כ"ק מרן אדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זצוק"ל

"פאר ישראל" (ירושלים תשנ"ח) ע' רצ"ז